

Warszawa, dn. 5 marca 2021 r.
Sławomir Dudek, główny ekonomista FOR
Rafał Trzeciakowski, ekonomista FOR

Komunikat FOR 8/2021: Opłata przekształceniowa to nierówne traktowanie obywateli

Synteza:

- Teza, że nałożenie 15-procentowej opłaty przekształceniowej na środki przenoszone z OFE do IKE, wynika z „równego traktowania” i „równości wobec prawa”, jest fałszywa.
- 15-procentowa opłata przekształceniowa może być niekorzystna dla wielu obecnych członków OFE, którzy nie wybiorą ZUS.
- Wielu emerytów płaci lub będzie płacić w przyszłości mniejsze daniny niż „średnie 15%”.
- Nie można porównywać obecnego systemu podatkowego z systemem podatkowym w przyszłości

Rząd przyjął niedawno projekt ustawy dotyczącej przekształcenia otwartych funduszy emerytalnych (OFE). Członkowie OFE mogą przenieść swoje aktywa na indywidualne konta emerytalne (IKE), które jednak mają niewiele wspólnego z istniejącymi IKE, albo – alternatywnie – oddać swoje aktywa państwu (do Funduszu Rezerwy Demograficznej – FRD) w zamian za odpowiednie zwiększenie zapisów na koncie emerytalnym w ZUS.

Od wartości przeniesionych do pseudo-IKE aktywów ma być naliczona tzw. opłata przekształceniowa. Osoby, które zdecydują się przekazać środki zgromadzone w OFE do ZUS, nie będą ponosić żadnych opłat do momentu wypłaty emerytury, od której pobierany jest podatek dochodowy (PIT) według skali oraz opłacane składki na NFZ.

Rząd w Ocenie Skutków Regulacji wyjaśnia, że:

- W przypadku oszczędzania w IKE od wypłat środków nie jest pobierany PIT.
- W związku z tym pobrana zostanie ze środków funduszy tzw. opłata przekształceniowa na rzecz FUS w łącznej wysokości 15%.
- Wysokość opłaty odpowiada poziomowi efektywnej stopy opodatkowania oraz obciążenia składką na ubezpieczenie zdrowotne emerytur wypłacanych z FUS

- Ma to zapewnić równe traktowanie uczestników OFE przenoszących aktywa do IKE oraz ubezpieczonych w ZUS.

Przedstawiciele rządu argumentują, że 15-procentowa opłata przekształceniowa to przesunięcie w czasie podatku PIT i składki NFZ, bo gdyby środki te pozostały w OFE, to w przyszłości w ramach „suwaka” wróciłyby do ZUS, a od wypłacanej przez ZUS emerytury pobierano by PIT według stawek 17% i 32% oraz składkę NFZ.

Przedstawiciele rządu twierdzą też, że nieuczciwa byłaby sytuacja, w której ubezpieczeni w ZUS płaciliby te obciążenia w przyszłości, a ci, którzy zatrzymają kapitał w pseudo-IKE, nie płaciliby podatku, dlatego też trzeba ich obciążyć teraz. Wiceminister Waldemar Buda w wypowiedzi medialnej stwierdził: „pobieramy minimalną opłatę, która jest zaakceptowana z punktu widzenia równości wobec prawa”.

Jednak teza o „równym traktowaniu” i „równości wobec prawa” jest fałszywa. Po pierwsze, nie można porównywać podatku obecnie z podatkami w przyszłości. To jak porównywanie gruszek z jabłkami. Bo założenie, że przyszły system podatkowy będzie taki sam jak obecny jest wątpliwe. Po drugie, nieuczciwe jest zmuszanie części ubezpieczonych w OFE do zapłaty podatku teraz, podczas gdy pozostali mogą zapłacić ten podatek w przyszłości. Dlatego też jest to ewidentnie nierówne traktowanie ubezpieczonych w zależności od tego, jaką decyzję podejmą.

To rząd poprzez arbitralną decyzję, motywowaną celami fiskalnymi, zdecydował, że OFE będą przekształcone w pseudo-IKE, w przypadku których przy wypłatach w przyszłości nie jest pobierany podatek¹. W pierwotnych założeniach mowa była o indywidualnych kontach zabezpieczania emerytalnego (IKZE), w przypadku których podatek jest płacony w momencie wypłaty, a stawka ryczałtowa wynosi 10%. Formuła przekształcenia została zmieniona po ogłoszeniu piątki PIS, kiedy okazało się, że nie ma ona finansowania w regule wydatkowej.

¹ Warto zauważyć, że IKE, na które zostaną przeniesione aktywa z OFE, nie mają wiele wspólnego z tymi funkcjonującymi obecnie w tzw. trzecim filarze. Podstawowym atrybutem dotychczasowych IKE jest to, że odkładający na emeryturę jest zwolniony z podatku od dochodów kapitałowych w przypadku wypłat dokonanych po osiągnięciu 60. roku życia albo – w przypadku nabycia wcześniejszych uprawnień emerytalnych – 55. roku życia. Jednak korzystający z tego rozwiązania może dokonać wypłaty również wcześniej pod warunkiem uiszczenia podatku od dochodów kapitałowych. Osoby, które zdecydują się na przeniesienie aktywów z OFE na pseudo-IKE, nie będą jednak mogły dokonać zwrotu środków przed emeryturą.

Jeżeli ma to być przesunięcie podatku, to rozwiązanie takie powinno być neutralne dla każdego ubezpieczonego. Nie można tutaj zastosować „średniej”, tj. efektywnej stopy opodatkowania oraz obciążenia składką na ubezpieczenie zdrowotne. „Średni emeryt” nie istnieje.

Należy mieć na uwadze, że nieliczni emeryci będą płacić podwyższoną stawkę 32%. Dla większości emerytów, według dzisiejszego stanu prawnego, stawka ta wyniesie jednak 17%. Ale emeryci mają prawo do kwoty wolnej, która istotnie zmniejsza płacony przez nich podatek. Ponadto emeryci, podobnie jak wszyscy podatnicy, mają prawo do skorzystania z różnego rodzaju ulg oraz przekazania 1% na instytucje pożytku publicznego. Podatnicy mogą pomniejszyć zapłacony podatek dzięki m.in.:

- uldze rehabilitacyjnej (obejmującej też wydatki na leki);
- odliczeniu darowizny na cele kultu religijnego (np. na kościół, Radio Maryja albo TV Trwam);
- odliczeniu darowizny na cele charytatywno-opiekuńcze kościoła,
- odliczeniu darowizny na działalność pożytku publicznego (np. WOŚP czy inne organizacje charytatywne);
- odliczeniu wydatków termomodernizacyjnych (co pozwala pomniejszyć dochód do opodatkowania o nawet 53 tys. zł).

Wszystkie te ulgi dają prawo do zmniejszenia ostatecznego opodatkowania znacząco poniżej 15%. Ubezpieczony, który przeniesie swoje środki do ZUS, będzie mógł skorzystać ze wszystkich potencjalnych ulg przy wypłacie emerytury i nie płacić w skrajnym przypadku nawet w ogóle PIT. Jednak członkowie pseudo-IKE już nigdy nie odzyskają oddanej państwu opłaty przekształceniowej. Sprawiedliwość wymagałaby więc równego traktowania wypłat z ZUS i pseudo-IKE, tj. pobierania obciążeń w momencie wypłaty według obowiązujących przepisów z prawem do korzystania ze wszystkich potencjalnych ulg.

Rząd w ocenie skutków regulacji tego nie przyznał, a w ocenie wpływu na gospodarstwa domowe stwierdzono, że „tzw. opłata przekształceniowa będzie co do zasady neutralna ekonomicznie dla obywateli.”. W tablicy zamiast przedstawić obliczeń rząd przyznał się, że nie ma odpowiednich danych. Za słowami „co do zasady” ukryto emerytów, którzy ewidentnie na takim rozwiązaniu stracą, a w przyszłości przy coraz większej świadomości korzystania z ulg i odliczeń w PIT takich emerytów będzie coraz więcej. Najbardziej poszkodowane będą kobiety,

które otrzymują niższe niż mężczyźni emerytury, oraz osoby niepełnosprawne, które mogą korzystać z ulgi rehabilitacyjnej.

Emeryt ze świadczeniem w wysokości 1500 zł odliczający darowiznę na cele kultu religijnego i cele charytatywno-opiekuńcze (100 zł miesięcznie), wydatki na leki (100 zł miesięcznie) i inne wydatki rehabilitacyjne (150 zł miesięcznie) efektywnie będzie obciążony na poziomie ok. 11%. Emerytka ze świadczeniem na poziomie 1700 zł (a jest to dominująca emerytura dla kobiet) przy podobnym układzie ulg i odliczeń odda w podatkach i składkach ok. 12%. Ponadto emeryci z zaoszczędzonych środków mogą zainwestować w nowy piec, ocieplić dom i dzięki temu skorzystać z dużej ulgi termomodernizacyjnej. Wówczas obciążenie może być zredukowane do kilku procent.

Warto też zauważyć, że w przestrzeni publicznej pojawiają się polityczne propozycje zwiększenia kwoty wolnej do 10, a nawet 30 tys. zł albo wręcz zwolnienia w ogóle emerytur z PIT. Gdyby takie zmiany udało się sfinansować i wprowadzić, to obciążenie emerytur mogłoby być nawet zerowe. Nieuczciwe jest stawianie w takiej sytuacji ubezpieczonych przed koniecznością uiszczenia opłaty przekształceniowej już teraz w przypadku wybrania pseudo-IKE.

Ponadto premier zapowiada, że w „Nowym Polskim Ładzie” pojawią się zmiany w systemie podatkowym. A zatem najpierw zostanie pobrana 15-procentowa opłata przekształceniowa, a potem zmieniony zostanie system podatkowy. To byłoby oszustwo na wielką skalę.

Przesunięcie tej opłaty w czasie zaburza też stabilność finansów publicznych. W przyszłości budżet nie zostanie już tymi dochodami zasilony, co osłabi finanse kolejnych pokoleń i rządów.

Z punktu widzenia stabilności finansów publicznych co do zasady przesuwanie dochodów jest niedopuszczalne. Można bowiem hipotetycznie wyobrazić sobie sytuację, że w jednej kadencji rząd pozwoli na opłacenie podatków z góry, wyda te kwoty i pozostawi przyszłe rządy bez dochodów budżetowych.

Opłata przekształceniowa pobrana w formule ryczałtowej, bez możliwości skorzystania z ulg i zwolnień podatkowych oraz pobierana w innym momencie niż wypłaty z ZUS narusza zasadę równego traktowania obywateli. Równe traktowanie członków OFE w kontekście planowanych zmian wymaga jednakowych zasad opodatkowania wypłat z nowego, przekształconego filara

kapitałowego i z ZUS. Równe traktowanie oznacza podobny sposób opodatkowania, a w szczególności – momentu opodatkowania. Ustawa wymaga zmian w tym aspekcie bo narusza zasadę równego traktowania obywateli.

Stanowisko dotyczy jedynie aspektu opłaty przekształceniowej i jej niesprawiedliwego charakteru. Wkrótce FOR przedstawi kolejne analizy projektu ustawy i ryzyka związane z jej wprowadzeniem w obecnym kształcie.

Forum Obywatelskiego Rozwoju

FOR zostało założone w 2007 roku przez prof. Leszka Balcerowicza, aby skutecznie chronić wolność oraz promować prawdę i zdrowy rozsądek w dyskursie publicznym. Naszym celem jest zmiana świadomości Polaków oraz obowiązujecego i planowanego prawa w kierunku wolnościowym.

FOR realizuje swoje cele poprzez organizację debat oraz publikację raportów i analiz podejmujących ważne tematy społeczno-gospodarcze, a w szczególności: stan finansów publicznych, sytuację na rynku pracy, wolność gospodarczą, wymiar sprawiedliwości i tworzenie prawa. Z inicjatywy FOR w centrum Warszawy i w Internecie został uruchomiony licznik długu publicznego, który zwraca uwagę na problem rosnącego zadłużenia państwa. Działania FOR to także projekty z zakresu edukacji ekonomicznej oraz udział w kampaniach na rzecz zwiększania frekwencji wyborczej.

Wspieraj nas!

Zdrowy rozsądek oraz wolnościowy punkt widzenia nie obronią się same. Potrzebują zaplanowanego, wyężonego, skutecznego wysiłku oraz Twojego wsparcia.

Jeśli jest Ci bliski porządek społeczny szanujący wolność i obawiasz się nierozsądnych decyzji polityków udających na Twój koszt Świętych Mikołajów, wesprzyj finansowo nasze działania.

Wyślij przelew na konto FOR (w PLN): 68 1090 1883 0000 0001 0689 0629

W sprawie darowizn możesz się skontaktować z:

Patrycja Satora, dyrektor ds. rozwoju FOR

tel. 500 494 173

e-mail: patrycja.satora@for.org.pl

Już dziś pomóż nam chronić wolność – obdarz nas swoim wsparciem i zaufaniem.

KONTAKT DO AUTORÓW

Dr Sławomir Dudek

główny ekonomista FOR

e-mail: slawomir.dudek@for.org.pl

Twitter: [@DudSlaw](https://twitter.com/DudSlaw)

Rafał Trzeciakowski

ekonomista

e-mail: rafal.trzeciakowski@for.org.pl

Twitter: [@ratrzeci](https://twitter.com/ratrzeci)

Fundacja Forum Obywatelskiego Rozwoju – FOR

ul. Ignacego Krasickiego 9A · 02-628 Warszawa · tel. +48 22 628 85 11

e-mail: info@for.org.pl · www.for.org.pl

[f/FundacjaFOR](https://www.facebook.com/FundacjaFOR) • [t/FundacjaFOR](https://twitter.com/FundacjaFOR) • [in/forum-obywatelskiego-rozwoju](https://www.linkedin.com/company/forum-obywatelskiego-rozwoju)